

JAN 24 2023

DIA DI BETICO Y HISTORIA DI ESCLAVO

INVITADO: DR. ADI MARTIS

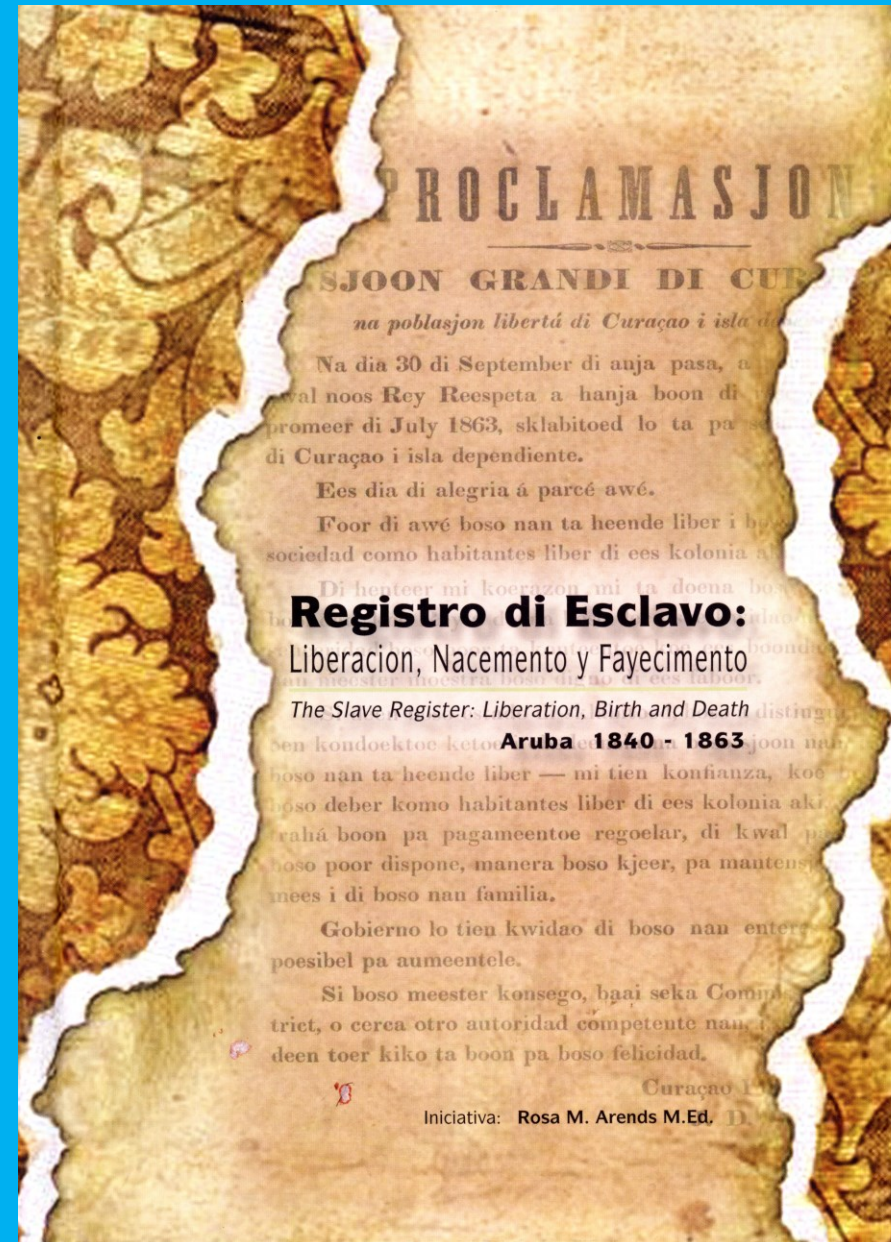
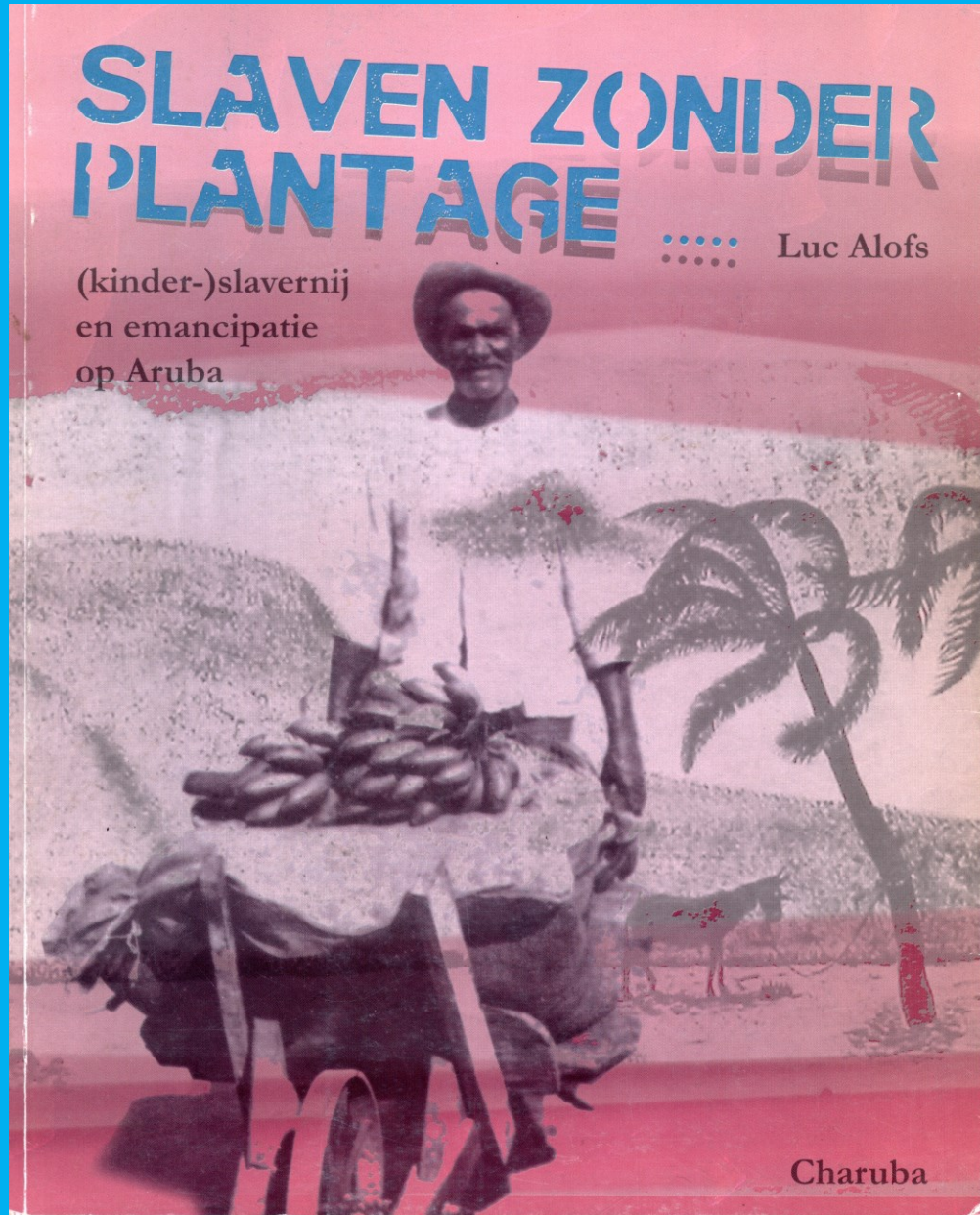
6:00-8:00PM

VISSTRAAT 1, ORANJESTAD ARUBA

www.stichtingrancho.org

Si bo kier studia historia di slavitud na Aruba, por lo menos 2 buki ta indispensable

Un bon introduccion tocante e pasado di esclavitud Hulandes y debate cu ta andando actualmente ta e buki

Hopi informacion, cu ta sigi creciendo, ta riba e plataformanan di BN y ANA

Biblioteca Nacional Aruba Aruba National Library - Digital Collection

- Share
- Favorite
- RSS
- Play All

Bon bini riba e plataforma di e Coleccionnan Digital di [Biblioteca Nacional Aruba!](#)

Den e coleccion aki tin miles di [corant](#), [revista](#), [buki](#), [potret](#), [mapa](#) y mas, cuminsando for di aña 1577 te [awo](#).

Usa e categorianan aki bou, e opcionnan pa filter na e banda robes, of usa e opcion 'Search this collection' pa busca riba titel, autor/creador, topico (scohe e opcion **Metadata**) of busca riba palabranan cu ta aparece den e texto (por scohe **Text contents**) pa un 'full text search'. Mas informacion di con pa busca ta disponibel [aki](#). Pa asistencia of pregunta por tuma contacto cu nos na digital@bibliotecanacional.aw

URL Permanente: <https://digital.bna.aw> | Nobo den e coleccion: <https://digital.bna.aw/latest/> | Website di BNA: <https://bna.aw/> | Tuma contacto: digital@bibliotecanacional.aw

For an introduction in English click below:

[More...](#)

ABOUT

COLLECTION

Search this Collection

Metadata

Text contents

43,419 RESULTS

SORT BY

VIEWS

·

TITLE

·

DATE PUBLISHED

·

CREATOR

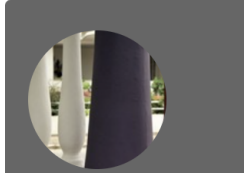
Corant y Revista ||
Newspapers and
Periodicals

26,350
ITEMS

Coleccion
Papiamento

242
ITEMS

Coleccion
Arubiana

748
ITEMS

BNA Rare Book
Collection

143
ITEMS

BNA Audiovisual
Collection

10,590
ITEMS

Part Of

[Coleccion Aruba](#)
[Global Libraries](#)
[eBooks and Texts](#)

Media Type

Biblioteca Nacional Aruba → Arubiana / Caribiana → Coleccion Digital

Hopi informacion, cu ta sigi creciendo, ta riba e plataformanan di BN y ANA

The screenshot shows the website of the Archivo Nacional Aruba (ANA). The header includes the ANA logo, navigation links for 'Archivo Nacional Aruba', 'Coleccion', 'Servicio', 'Publicacion', 'Evento', and 'Contacto', and a search bar labeled 'BUSCA'. The main content area features a 'Coleccion' section with a sub-header 'Coleccion' and a list of collection types: 'Archivonan di Gobierno', 'Archivonan priva', 'Coleccion(nan) di potret', and 'Coleccion(nan) audio-visual'. Below this, it states 'En total Archivo Nacional Aruba ta maneha y cuida:' followed by three bullet points: 'mas cu 15 kilometro di archivo', 'mas cu 1250 VHS y U-matic tapes', and 'mas cu 100 mil potret'. To the right, there is a 'Prenda di Luna' section with a photo of a windmill and a historical photo of a 'NATIVE FAMILY HOUSE'. A 'Social Media' section at the bottom right contains icons for Facebook, YouTube, and Twitter.

ARCHIVO NACIONAL ARUBA
ana

VERSLAG
van de toestand van
ARUBA

FAQ BUSCA

Archivo Nacional Aruba Coleccion Servicio Publicacion Evento Contacto

Coleccion

E coleccion di ANA ta ensera archivo den forma di documento, potret, material audio-visual y digital.

Entre otro tin:

- ▶ Archivonan di Gobierno
- ▶ Archivonan priva
- ▶ Coleccion(nan) di potret
- ▶ Coleccion(nan) audio-visual

En total Archivo Nacional Aruba ta maneha y cuida:

- ▶ mas cu 15 kilometro di archivo
- ▶ mas cu 1250 VHS y U-matic tapes
- ▶ mas cu 100 mil potret

Coleccion

Prenda di Luna

NATIVE FAMILY HOUSE

Social Media

Achivo Nacional Aruba → Coleccion → Digital → Archivo di Commandeurs 1816-1848

Carta contra maltrato di catibo di Pedro Frigerio, 1857, Biblioteca Nacional

Señor Gezaghbeber de esta Ysla.

Acaba de suceder un hecho escandaloso que de acuerdo con la humanidad y la civilizacion nos debe llamar la atencion; existen leyes decretadas por el Gobierno Superior, i publicadas en este lugar el rejimen que debemos conducirnos con nuestros esclavos, pero antes de estas leyes existia siempre la ley humana para con nuestros semejantes. Hace pocos dias pasada á vista del pueblo una muchacha de tierna edad, llorosa y aflijida perteneciente a la propiedad del Sr. P. J. Frigerio, que segun ella declaraba juntamente con su madre que la acompañaba, y su presencia que tambien lo manifestaba, habia sido cruelmente castigada i sufrido acciones contra las leyes humanas, i quejandose ambas a la vez del maltrato de sus amos; antes de este suceso otro esclavo perteneciente al mismo dueño quejaba tambien del maltrato que recibia; Como es posible que se toleren faltas contra las leyes humanas, y leyes decretadas y publicadas por el Gobierno!

Nosotros abajo firmados de acuerdo con las leyes humanas, suplicamos al Sr. Gezaghbeber se sirva informarse de este interesante asunto, y tomar medidas sobre este particular suceso.

Aruba Marzo 20 de 1857.

Fr. J. Quant
Juan B. Capriles
R. Beaujon
D.L. Henriquez
Simon Gomez
Fredrik Gaerste
J. van der Biest Hz
P.J.C. Lampe
Jan Iden Quant
J. Schwengle

Fredrik Gaerste
Fr. J. Quant
Jan Iden Quant
H. J. C. Lampe
J. Schwengle

Señor Gezaghbeber de esta Ysla

Acaba de suceder un hecho escandaloso que de acuerdo con ta humanidad y la civilizacion nos debe llamar la atencion; existen leyes decretadas por el Gobierno Superior, i publicadas en este lugar el rejimen que debemos conducirnos con nuestros esclavos, pero antes de estas leyes existia siempre la ley humana para con nuestros semejantes. Hace pocos dias pasada á vista del pueblo una muchacha de tierna edad, llorosa y aflijida perteneciente a la propiedad del Sñr. P. J. Frigerio, que segun ella declaraba junta mente con su madre que le acompañaba, y su presencia que tambien lo manifestaba, habia sido cruelmente castigada i sufrido acciones contra las leyes humanas, i quejandose ambas à ta vez del maltrato de sus amos; antes de este suceso otro esclavo perteneciente al mismo dueño quejabase tambien del maltrato que recibia; Como es posible que se toleren faltas contra las leyes humanas, y leyes decretadas y publicadas por el Gobierno!

Nosotros abajo firmados de acuerdo con las leyes humanas, suplicamos al Sñr Gezaghbeber se sirva informarse de este interesante asunto, y tomar medidas sobre este particular suceso.

Aruba Marzo 20 de 1857.

G. Schotborgh Hz.
D. Gaerste
Juan B. Capriles
R. Beaujon
D.L. Henriquez
Simon Gomez
Fredrik Gaerste
J. van der Biest Hz
Fr. J. Quant
P.J.C. Lampe
Jan Iden Quant
J. Schwengle

'Staat van Straffen [...] 1859, Archivo Nacional Aruba

Staat van Straffen door het Justitiewe te Aruba aan Slaven opgelegd gedurende het jaar 1859.

Nummers	Naam, geslacht, ouderdom en beroep van den slaaf	Naam des Meesters	Naam van den persoon door wien de magtiging gemaakt is.	Soort der overtreding	Dagteekening waarop de be. straffing heeft plaats gehad.	De opgelegde Straff	Door wien de straf opgelegd of magtiging ge. vraagd is.	Aanmerkingen
1	Virginia (v.) oud 17 jaar, veld arbeider.	J. H. van der Driest		ontreuning van kledingsstukken	28 maart 1859	14 dagen arbeid aan de wegen.	De Ondergeteekende als Hoofd Justitie	
2	Jacobus (m.) 18 j. veldarbeider	P. Quast		diefstal met braaf	11 Juny 1859	25 touwslagen.	"	om byzondere redenen is hem de straf van Slagen in stede van dwangar. beid opgelegd geworden.
3	Isaac (m.) 19 j. veldarbeider	idem		idem	id	idem	"	
4	Virginia (v.) 17 j. veldarbeider	J. H. van der Driest		ontreuning van kledingsstukken	8 July	2 maanden dwangarbeid op de grond, 1/2 hon. muets	"	
5	Ben (m.) 36 j. veldarbeider	de Heerme Mr. Everts		Wistandbreiding van de politie zwaarschud weglooping	26 Augustus	14 dagen dwangarbeid aan de publike wegen	"	
6	Silberio (m.) 18 j. veldarbeider	C. Leydens.		weglooping	15 november	8 dagen gevangenzit. ting te water en brood	"	
7	Virginia (v.) 17 j. veldarbeider	J. H. van der Driest		weglooping	28 november	3 maanden dwangarbeid op de grond, 1/2 hon. eigen	"	
8	Silberio (m.) 18 j. veldarbeider	C. Leydens		inbraaf diefstal	30 "	1 maand dwangarbeid aan de publike wegen	"	
9	Pedro (m.) 18 j. veldarbeider	Wid. F. Schotten		onverplichting aan diefstal	" "	8 dagen gevangenzit.	"	

Opgemaakt te Aruba den 1 Januari 1860.
De waarnemende Geragteker

[Handwritten signature]

Register van Inschrijving der vry te makene slaven op Aruba, 1862, Archivo Nacional Aruba

INSCHRY- VING NUMMER.	Namen en Moedersnamen.	Voornamen.	DATEN VAN GEBORTE OF VERBOR- DELVE OUDEREN.	Aanmerkingen.
	<u>Sorgul</u>			
139	Marietje	Robertus	28 Jan	datum van geboort onbekend
140	Klara	Anton	25 Jan	idem
141	Maria	Joseph Guadalupe	25 Sept 1852	
142	Klara	Juliaan	17 Sept 1852	
143	Maria	Samuel	14 Sept 1852	id.
144	Klara	Guillelmo Pablo	13 Aug 1852	
145	Maria Agnès	Diek	5 Sept 1852	Overleden op 12 Sept 1852
146	Klara	Anton	6 Sept 1852	
147	Klara	Jan	15 Sept 1852	
148	Maria Magdalena	Maria Martha	28 Jan	idem
149	Cecilia Carolina	Maria Agnès	28 Jan	idem
150	Maria	Maria Beata	24 Jan	idem
151	Maria	Klara	14 Jan	idem
152	Klara	Maria de la Soledad	20 Sept 1852	
153	Maria	Elvira	1 Oct 1852	
154	Maria	Cecilia	13 Jan 1853	
155	Maria	Sorgul	27 Jan	idem
	<u>Empje</u>			
156	Felipa	Ferdinand	24 Jan	idem
	<u>Medeus</u>			
157	Martina	Delaida	11 Jan	idem
158	Delaida	Isabella	3 Jan 1853	
	<u>Sornet</u>			
159	Maria Lucia	Petrona	29 Jan	
160	Petrona	Juan	29 Jan	
161	Reina	Juan Pedro	2 Jan 1853	
162	Carolina	Gaspar	17 Sept 1852	
163	Maria	Tomas	27 Jan 1853	
164	Marijfa	Pedro	12 Oct 1852	zie N° 20
165	Marijfa	Genoveva	12 Oct 1852	zie N° 20
166	Maria	Jaerbus	27 Sept 1852	
167	Carolina	Johann Anton	20 Sept 1852	
168	Marijfa	Juan	27 Jan 1853	zie N° 20-8
169	Maria	Marijfa	27 Jan 1853	

INSCHRY- VING NUMMER.	Namen en Moedersnamen.	Voornamen.	DATEN VAN GEBORTE OF VERBOR- DELVE OUDEREN.	Aanmerkingen.
	<u>Sornet</u>			
170	Carolina	Christoffel	12 Oct 1852	
171	Petrona	Maria	22 Jan	datum van geboort onbekend
172	Maria	Marijfa	30 Jan	idem
173	Petrona	Carolina	29 Jan	idem
174	Maria	Marjina Clara	2 Oct 1852	
175	Maria	Marjina Agnès	12 Sept 1852	
176	Maria	Francisca Francisca	14 Sept 1852	
177	Maria	Francisca Francisca	14 Sept 1852	
178	Maria	Juliet	12 Oct 1852	
179	Carolina	Francisca Carolina	1 Oct 1852	
180	Carolina	Clauja	17 Sept 1852	
181	Carolina	Rosalie	27 Oct 1852	
182	Maria	Yafina	11 Sept 1852	
183	Maria	Isabella	8 Jan 1853	
184	Petrona	Reina	27 Jan	idem
185	Reina	Catharina Rosa	11 Sept 1852	
186	Reina	Anna	27 Sept 1852	
187	Reina	Anton	22 Oct 1852	
188	Reina	Samel	18 Sept 1852	
189	Reina	Helena	18 Sept 1852	
190	Reina	Peter	15 Sept 1852	
191	Juana	Johann Anton	27 Jan	idem
	<u>Suarez</u>			
192	Maria Elise	Suanna	29 Jan	idem
193	Suanna	Maria Paulina	27 Sept 1852	
194	Suanna	Isabella Domina	12 Oct 1852	
	<u>Leopold</u>			
195	Maria Lucretia	Lucretia	29 Jan	
196	Lucretia	Suanna Lucretia	1 Oct 1852	
197	Lucretia	Paulina Julia	27 Jan 1853	
198	Lucretia	Maria Elvira	27 Jan 1853	
199	Lucretia	Belonia	11 Oct 1852	

De onder 107, 108, 109, 10000 -
190 ingeschreven kinderen op 7
Jan op de vesting, Aug 1852,
zijn de kinderen van de
vrijen Maria en Peter de
vrijen Maria en Peter de
vrijen Maria en Peter de
vrijen Maria en Peter de

17 Feb 16 Jan 1853
18 Oct 1852
6 L. 27 Jan 1853

De onder 192, 193, 194 ingeschreven
en ingeschreven kinderen op 7
Jan op de vesting, Aug 1852,
zijn de kinderen van de
vrijen Maria en Peter de
vrijen Maria en Peter de
vrijen Maria en Peter de

17 Feb 16 Jan 1853
18 Oct 1852
6 L. 27 Jan 1853

Duplicaat

Borderel van aangifte van slaaven, aankomende te Saba
Joseph Frigerio, alhier overwachter

	Namen	Vader dom.	Geed. Berocp.	dienst	Aankomstengere
1	Jacob (Maria Antonia)	41	taismakta	R.K.	Rooi Sakie
1	Lambertus (Maria Magdalena)	34	kraankta	"	} Non plaisir
1	Nicolaas (Theresa)	48	bomba	"	
1	Robertus (Maritje)	35	arbeider	"	
1	Adriaan (Klara)	24	"	"	
1	Joseph Guadeloupe (Anna)	19	scharpbeider	"	} Puna
1	Luciano Theophile (Maria)	18	arbeider	"	
1	Pierre (Petrona)	32	"	"	
1	Kobler (Hendrina)	34	bomba	"	
1	Ferdinand (Felipe)	39	taismakta	"	Al de overige
1	Sullivan (Klara)	42	"	"	slaven en slaavin.
1	Amst (Maria)	9	"	"	van behooren tot
1	Guillaume (Maria)	8	"	"	septantogic ellon
1	Deeks (Maria Ogina)	6	geen	"	plaisir en hobbe
1	Antonio (Klara)	6	"	"	geen van allen
1	Jan (Klara)	3	"	"	regt of mancomen
1	Figaro (Juliana)	1	"	"	see
1	Maria Charlotte (Maria Magdalena)	33	"	"	
1	Margaritha (Sophie)	16	onbekend	"	
1	Petrona (Maria Louisa a Ryne)	59	beide	"	
1	Maria Ogina (Klara)	48	beide	"	
1	Maria Bisereta (Maria)	38	beide	"	
1	Klara (Maria)	43	onbekend	"	
1	Maria de la Mercedes (Klara)	18	onbekend	"	
1	Juliana (Margaritha)	31	onbekend	"	
1	Theresa (Maria)	40	beide	Protest.	
1	Lucia (Maria)	44	geen	R.K.	
1	Polina (Martina)	40	beide	"	
1	Adriana (Delanda)	9	geen	"	

Ante me 21 October 1862

P. G. Frigerio

De

Borderel di Pedro Joseph Frigerio, Nationaal Archief, Den Haag

Aña 1862 e tabata tin 29 catibo.

	Namen	Vader dom.	Geed. Berocp.	dienst	Aankomstengere
1	Jacob (Maria Antonia)	41	taismakta	R.K.	Rooi Sakie
1	Lambertus (Maria Magdalena)	34	kraankta	"	} Non plaisir
1	Nicolaas (Theresa)	48	bomba	"	
1	Robertus (Maritje)	35	arbeider	"	
1	Adriaan (Klara)	24	"	"	
1	Joseph Guadeloupe (Anna)	19	scharpbeider	"	} Puna
1	Luciano Theophile (Maria)	18	arbeider	"	
1	Pierre (Petrona)	32	"	"	
1	Kobler (Hendrina)	34	bomba	"	

Sexo, nomber, nomber di mama, edad, ofishi, religion (1 protestant), conucu of cas.

	<u>Fingal.</u>			
137.	Maria Antonia Jacob.		42 jaren	idem
138.	Maria Magdalena Lambertus		55 jaren	idem

4

INSCHRYVINGS NUMMER.	Namen EN Moedersnamen.	Voornamen.	DATEN VAN GEBORTE OF VERMOE- DELYKE OUDERDOM.	Aanmerkingen.
	<u>Fingal.</u>			
139.	Marietje	Robertus	35 jaren	datum van geboorte onbekend
140.	Klara	Adriaan	28 jaren	idem
141.	Maria	Joseph Guadalupe	25 Oct 1843	
142.	Klara	Juliaan	17 Sept 1838	
143.	Maria	Arnost	1 April 1850	Doch.
144.	Klara	Guillermo Pablo	15 Junij 1844	
145.	Maria Ogenia	Diek	3 April 1848	Doch. 6 April 1843.
146.	Klara	Antonio	6 Oct 1836	
147.	Klara	Jan	16 April 1849	
148.	Maria Magdalena	Maria Martha	8 1/2 jaren	idem
149.	Cecilia Carolina	Maria Ogenia	23 jaren	idem
150.	Maria	Maria Presenta	24 jaren	idem
151.	Maria	Klara	44 jaren	idem
152.	Klara	Maria de la Mercedes	24 Sept 1844	
153.	Maria	Elvina	1 Oct 1845	
154.	Maria Ogenia	Cecilia	15 Junij 1851	
155.	Maria	Mingul	5 1/2 jaren	idem

	Namen	Uder.	Geen	aanmerkingen
1	Jacob (Maria Antonia)	41 jr.	taimw. R.H.	Ree Sakie
1	Lambertus (Maria Magdalena)	34	koninkl.	"
1	Nicolaas (Theresa)	48	koninkl.	"
1	Robertus (Maritje)	35	arbeider	"
1	Adriaan (Klara)	24	"	Non plaisir
1	Joseph Guadalupe (Maria)	19	schroep. liden	"
1	Luciano Theophilus (Maria)	18	arbeider	"
1	Pierre (Petrona)	32	"	"
1	Kobler (Andrina)	34	koninkl.	Pusia
1	Ferdinand (Felipe)	39	timmerman	Al de veege
1	Judthan (Klara)	12	"	slaven en slavin.
1	Arnost (Maria)	9	"	nen behou tot
1	Guillermo Pablo (Klara)	8	"	de plantage elen
1	Diek (Maria Ogenia)	6	Geen	plaisir en hebben
1	Antonio (Klara)	6	"	geen van allen
1	Jan (Klara)	3	"	regt of mancomen.
1	Figaro (Juliana)	1 mnd	"	sie
1	Maria Martha (Maria Magdalena)	53	"	"
1	Margaritha (Sophie)	14	waschvrouw	"
1	Petrona (Maria Louisa a Reye)	59	bediende	"
1	Maria Ogenia (Cecilia Carolina)	48	haken	"
1	Maria Presenta (Maud)	35	bediende	"
1	Klara (Maria)	12	verkoopster	"
1	Maria de la Mercedes (Klara)	18	waschvrouw	"
1	Juliana (Margaritha)	31	verkoopster	"
1	Elvina (Maria)	10	bediende	Prot. d.
1	Cecilia (Maria)	11	geen	R.H.
1	Petrona (Martina)	40	bediende	"
1	Federica (Delinda)	9	geen	"

19 catibo di Pedro Frigerio cu a haya fam Fingal. Un di nan (Ilvania) tabata protestant. Pakiko net e?

Doñonan Arubiano cu 10 of mas catibo na 1862

Viuda di Lodewijk Frederik Scholten [Maria Balentina]	(31);
Pietro Giuseppe [Pedro Joseph] Frigerio	(29);
Johannes Andries Werleman	(28);
Pieter Quant	(25);
Maria Elisabeth Oduber-Croes	(21);
Jan Hendrik van der Biest	(20);
Viuda di Simon Quant [Johanna Catharina van der Biest]	(19);
Willem, François en Luis Oduber	(17);
David Capriles	(16);
Anna Ridderstap	(13);
Simon Gomez	(10);
Jean Oduber Croes	(10);
Yiunan di Jean Oduber	(10).

ADI MARTIS

De geschiedenis van Aruba tot 1816

Van zustereiland tot
imperium in imperio

Martis 2018

ADI MARTIS

De geschiedenis van Aruba na 1816

Van onderhorige tot
One Happy Island

Martis pronto [2024?]

Algun dato di prome cu siglo 19, den Martis 2018

- Na 1514 e Spañonan a horta Caquetio di Aruba hiba Española (Santo Domingo / Haiti).
- Kisas e Caquetionan mes tambe tabata tin catibo caba.
- Ta posibel cu e Spañonan a trece catibo Africano den comienso di siglo 16.
- Tin un documento Ingles di 1597 cu ta bisa cu corsarionan reporta:

‘At their being at the Islands of Quiracoa and Aruba they learnt by certain negroes there, that there passed a fleet of 17 galleons and 7 merchant ships by those Islands to Cape de la Vela on the 14th day of May (...)’

- Tempo di Peter Stuyvesant (1643-1664) a manda catibo di Corsou bin kap palu na Aruba.
- E commandeur y e vice-commandeur di Aruba tabata tin catibo, ma no mucho.
- Riba un lista di morto di catibonan di WIC di 1703 tin un catibo di Aruba .
- Tripulacion catibo di barco di WIC cu tabata bin busca palu y carbon cada dos tres siman, tabata carga e matanan cu e Indjannan a kap obligatoriamente.
- Pero prome cu 1750 no tabata tin mucho catibo na Aruba.
- Ora cu e kolonistanan a cuminsa bini Aruba despues di 1750, e cantidad di catibo ta subi.
- Storia oral (1763) di catibonan di famia Alvarez-Silvestre (pater Nooyen).

Cantidad di catibo 1816-1840

Tabel 1 Bevolking naar vrije en slavenstatus 1806-1840

jaar	totaal	vrij	slaven	% slaven
1806	1546	1352	194	12.5
1816	1732	1396	336	19.4
1820	1887	1556	331	17.5
1827	1936	1570	366	18.9
1830	2420	2055	365	15.1
1833	2746	2353	393	14.3
1837	2768	2277	491	17.6
1840	2742	2245	497	18.1

Tabel 2 Gecouleurde en zwarte slaven 1816-1840

jaar	gecouleurd	zwart	totaal
1816	133	203	336
1820	157	174	331
1837	247	244	491
1840	269	228	497

Poblacion di Aruba y sclavitud 1816-1862

Aña	Poblacion	Liber	Catibo	% Catibo
1816	1732	1396	336	19,4
1838	2879	2378	501	17,4
1849	2760	2163	597	21,6
1850	3045	2243	602	19,8
1851	3022	2455	567	18,8
1852	3202	2629	573	17,9
1853	3201	2635	566	17,7
1854	3296	2708	588	17,8
1855	3220	2623	597	18,5
1856	2900	2398	502	17,3
1857	2961	2439	522	17,6
1858	2915	2389	526	18
1859	2748	2333	415	15,1
1860	2849	2445	404	14,2
1861	3487	2978	509	14,6
1862	3258	2802	456	14

Diferente sorto di catibo

E mayoria di e catibonan tabata:

- catibo di cas (*'huisslaven'*);
- catibo di di cunucu (*'veldslaven'* / *'tuinslaven'*);
- catibo di ofishi (*'ambachtsslaven'*).

Algun tabata matros (*'matroos'*).

E catibonan di cas tabata predominantemente hende muhe cu tabata haci trabou di cas of traha como coki.

Casi tur e catibonan di cunucu tabata hende homber. Nan tabata traha como cunukero (*'landbouwers'*) of wardado di bestia (*'herders'* / *'veehoeders'*).

E catibonan di ofishi tabata metsla, carpinte of trahado di sombre (*'hoedenvlechters'*).

E mayoria tabata catibo preto kende e kolonistanan a trece fo'i Corsou despues di 1750, catibonan cu e Arubianonan a cumpra na Corsou, y nan descendientenan. Mayoria di e descendientenan tabata hend'i colo. Pero tabata tin catibo cora (*'rode slaven'*) tambe.

Arubianonan tabata cumpra y horta catibo cora na La Guajira (Colombia). Te den siglo pasa hende muhe Wayúu a fungi come un sorto di catibo di cas.

Famnan di catibo

<u>Fam di doño</u>	<u>Fam ora haya libertad (manumision)</u>
– Van der Biest	Biest, Van Biessen, Van der Biesen en Vanenbies;
– Capriles	Capri en Kaprilli;
– Croes	Crux, Van der Croes en Kruis;
– Eman	Eegmans;
– Evertsz	Ever, Everon en Hevers;
– Leon	Leo;
– Oduber	Dubero;
– Poppe	Pop;
– Quant	Kwaan en Van Quant;
– Ridderstap	Ritsap en Rittersstap;
– Solagnier	Solane;
– Thielen	Thiel en Tuil.

E **famnan di 1863** den algun caso tabata e mesunnan cu a duna na manumision, por ehempel:
Dubero y Everon .

Hopi bes nan tabata parce esunnan di manumision, por ehempel:

Bikker, Bisem, Briesen, Emans, Odor, Quandus, Ridder, Ridderstaat, Soliana y Thiele.

Catibonan di Frederik Johannes van der Biest (1805-1885) y Jan Hendrik van der Biest (1810-1889)

<u>Briessen.</u>				
304	Florentina Martins	Sodungy Candida	30 Oct 1856	
305	Florentina Martins	Frederico Adinko	11 Sept 1858	
306	Terminar Maria	Florentina Martins	28 Jan	datum van geboorte onbekend.
307	Florentina Martins	Maria Oliana	9 Jan 1853.	
308	Florentina Martins	Bergina	12 July 1854.	Bergina
309	Florentina Martins	Eloisa	15 Oct 1851	
<u>Bikker</u>				
467	Maria Theodora	Martha Cornelia	28 Jan	
468	Marta Cornelia	Florencio Theodoro	21 Nov 1857	
469	Martha Cornelia	Maria Gilina	2 Juny 1859	
470	Martha Cornelia	Johanna Elisa	6 Juli 1862.	
471	Maria Theodora	Juliana	10 Feb 1840.	x
472	Juliana	Benjamin	2 July 1861.	
473	Maria Theodora	Eulalio Pedro	12 Feb 1845	x
474	Maria Theodora	Eduard	11 Juli 1847.	x

Despues di 1863

Gouverneur Johannes Didericus Crol:

‘Op dat eiland [Bonaire], even als op Aruba, kon echter de schok van de opheffing der slavernij niet zoo groot zijn als op Curaçao, omdat op beide de slavenbevolking, in verhouding tot de vrije, zeer gering was ; op Bonaire waren op eene bevolking van 3250 zielen 706 slaven, en op Aruba op 3154 zielen 486 slaven. Bovendien waren op geen dier beide eilanden groote plantages die met slaven worden bewerkt.’ 1864 [AM: Na Boneiro : 21,7% y na Aruba 15,4%!]

Gezaghebber interino di Aruba Bernardus van der Veen Quant (1819-1879):

‘de vrij verklaarde slaven hebben zich voor het grootste gedeelte tot hoofden van familie gevormd en van lieverlede in de maatschappelijke zamenleving ingesmolten, met uitzondering van enkelden die nog als dienstboden en dagloners zich het onderhoud verschaffen. De meesten hebben zich in kleine schalen op den landbouw en veeteelt toegelegd, waaruit zij, gepaard met hun dagelijksch bedrijf, een sober bestaan vinden, hoewel er nog eenige, oude en verminkte slaven zijn, die den verstrekt wordende dagelijkschen onderstand van het Gouvernement, hoe luttel ook, niet zouden kunnen missen [...]’ 1874

Sin trivialisa e explotacion y abuso di sclavitud mester realisa cu:

- Aruba no tabata tin un plantage-economie.
- Absoluto y relativo tabata tin menos catibo cu Corsou y Boneiro.
- Mayoria di e catibonan no tabata hende color scur.
- 1863 tabata tin algo menos cu 500 catibo y algo mas cu 3000 habitante.
- E 6 doñonan di catibo mas grandi tabata tin entre 20 pa 30 catibo.
- Den nan cunucunan mas o menos mita di e catibonan tabata traha como cunukero (*‘veldslaven’*).
- E echo cu mayoria di esnan cu a haya libertad tabata hende di colo (mulato, mestizo y indjan cora) y e poblacion Arubiano tabata hopi asimila/mescla a facilita e integracion.
- Y naturalmente e ex-catibonan a nenga nan pasado tambe.

7 Marok, ex-catibo di Johanna Catharina van der Biest (1801-1868), viuda di Simon Quant (1797-1843)

<u>Marok.</u>			
257	Maria Encarnacion	Josi Ramon	23 Janu
258	Maria Encarnacion	Muelina Leocaria	25 April 1845
259	Maria Encarnacion	Antonilla Prodesvina	10 Mai 1845
260	Maria Encarnacion	Putgardes Julia	16 Junij 1847
261	Maria Encarnacion	Theolinda Ysacovina	27 Octob: 1849
262	Maria Encarnacion	Abalis Rudolf	10 Marz 1855
263	Maria Encarnacion	Aguacita	24 Marz 1858

Arriba 8 de Agosto 1858
De contencion de Burgerlyk Stand
E. L. Leppenfot

idem

Ora nan mama Maria Encarnacion Marok [alias Fanchon Maroc] (1809-1875) a casa cu Martin van der Biesen [alias Marten / Martes van der Biezen] (1816-1882), kende a reconece nan, e fam Maroc / Marok a disparte for di den e registro civil.

STAMBOOM DI BETICO CROES

E dos prome hende muhe (mama y yiu) den e 'Stamboom di Betico' tabata catibo di famia Croes y yama Maria Ignees Crux (naci 1803) y Anna Christina van der Croes (1827-1868)

32 CROES Frans Mulder X TROMP Catharina SHERESA	33 X CROES Maria Ignees	34 RAFINÉ Paulus X SOLAGNIER Maria Margareta	35 MADURO Isaac X CROES Johanna Catharina	36 X CROES Isabella	37 X GONZALES Maria Jacobo	38 X	39 X	40 X	41 X	42 CROES Nicolaas X van der B'EST Maria Elisabeth	43 SPECHT Cornelis X VOS Gijssbertha	44 MADURO Simon X KOOLMAN Johanna Elisabeth	45 WERLEMAN Gilles Poppe X ARENDZS Catharina Elisabeth	46 X	47 MADURO Simon X KOOLMAN Johanna Elisabeth
16 CROES Jacobus * 22 juli 1817 † 13 mei 1874 X 12 sept 1860	17 CROES Anna Christina * 23 mrt 1827 † 3 mei 1868 X 8 mei 1850	18 RAFINÉ Chiliber Brennar * 1826 † X 8 mei 1850	19 MADURO Clara * 17 juni 1830 † 4 mrt 1894 X 23 apr 1879	20 CROES Nicolaas Plo * 11 juli 1842 † 15 nov 1894 X 23 apr 1879	21 GONZALES Regina Protilana * 5 okt 1840 † 2 mrt 1926 X 18 juli 1894	22 * † X	23 REKWEST Saraavilia * † X	24 LOPEZ José Carmelo * † X Venezuela	25 PRIETO Maria de los Angeles * † X	26 CROES Jan van der Buiel * 12 nov 1782 † 20 juni 1859 X 27 aug 1834	27 SPECHT Maria Elisabeth * 12 apr 1811 † 5 mrt 1847 X 14 apr 1830	28 MADURO Bernard * 20 okt 1811 † 12 mei 1887 X 14 apr 1830	29 WERLEMAN Johanna Cornelia * 1804 † 12 mei 1887 X	30 * † X	31 MADURO Anna Cornelia * † 9 sept 1873 X
8 CROES François Pieter * 11 sept 1844 † 24 sept 1912 X 26 aug 1868	9 RAFINÉ Maria * 19 jan 1852 † 30 juni 1904 X 26 aug 1868	10 CROES Jan Hendrik * 2 aug 1857 † 15 nov 1909 X 18 juli 1894	11 REKWEST Regina * 1862 † 30 mrt 1928 X 18 juli 1894	12 LOPEZ José Carmelo * 16 juli 1837 † 22 feb 1912 X 18 aug 1875	13 CROES Maria * 17 feb 1835 † 24 mrt 1911 X 18 aug 1875	14 MADURO Simon Rochus * 16 aug 1838 † 16 juli 1879 X 3 juli 1872	15 MADURO Elisabeth * 20 feb 1848 † 25 jan 1925 X 3 juli 1872								
4 CROES, Gilbert Adolf * 11 feb 1881 † 3 feb 1948 X 9 okt 1902	5 CROES, Paulina Maria * 28 apr 1885 † 24 sept 1978 X 9 okt 1902	6 LOPEZ, Josefina Maria * 18 jan 1867 † 22 dec 1942 X 3 okt 1888	7 MADURO, Regina Carmela * 7 sept 1868 † 7 juni 1914 X 3 okt 1888												
* = geboren † = gestorven X = gehuwd S = gescheiden j = jaar # = aktenummer knv = komt niet voor in de registers	2 CROES, Francisco Cornelio * 14 sept 1908 † 4 feb 2002 X 8 mei 1935	3 LOPEZ, Maria Luisa * 25 aug 1911 † 23 juli 1996 X 8 mei 1935	1 CROES, Gilberto François * 25 jan 1938 † 26 nov 1986												

